



**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

30. An qui probabiliter iudicat sententiam excommunicationis esse nullam,
teneatur se abstinere, & incurrat poenas iuris? Ex p. 5. tr. 9. res. 29.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

contrarium asserat Ioan. Valerius in *differ. utr. fori, verb. excomm. differ. 8. per tot.* quem omnino quando casus occurrerit, videbis. Sed cum Mexia tenet Gutierrez. *can. 99. lib. 1. cap. 4. n. 36.* ubi firmiter docet sententiam excommunicationis nullam non esse timendam nullitatis causa publicata, & ita etiam docet ex Valq. Turrian. *de cens. lib. 2. disp. 20. dub. 1.* ubi sic ait: Si de excommunicatione nulla sit sermo, omnes fatentur revera nullum habere effectum; sed propter scandalum observanda est in publico, donec veritas manifesta sit: quod si ante manifestationem veritatis excommunicatus publice se ingerat divinis, peccabit, nullam tamen poenam juris incurrit ipso facto, cognita tamen veritate nullum erit scandalum illam non observare. Docuit verò Sylvester *verb. excomm. 2. notabili 1. cas. 15.* P. Vasquez *sup.* cum aliis Doctoribus satis esse, ut excommunicatio sit nulla, quod ita iudicetur à sapientibus, neque est necessarium, ut vulgus ita iudicet. Bene autem notavit P. Vasquez necessarium esse, ut antequam quis operetur contra illam, manifestetur vulgo iudicium sapientium, hoc enim condonandum est ignorantiae proximi. Sic ille.

RESOL. XXX.

An qui probabiliter iudicat sententiam excommunicationis esse nullam, teneatur se abstinere, & incurrat poenam juris? Ex part. 5. tract. 9. Resol. 29.

Sup. hoc in
ref. seq. &
inf. in ref.
121. & in
tom. 9. tr. 2.
ref. 207. §.
Et tandem.

§. 1. AD hoc dubium satis quidem practicabile respondet Vasquez *de excomm. dub. 11. n. 23.* ubi sic ait: Restat ut dicamus de sententia illa, de qua probabiliter dubitatur, an sit valida, vel non: & de hac dicendum est, quod docuit Sotus quod in dubiis pro iudice ferente sententiam iudicandum est, & ita tenentur parere sic excommunicati, tam in exteriori hominum convictu, & apparentia, quam in occulto, quia iudicandum est pro iudice, quod sit valida, & si contra quis fecerit incidit in omnem poenam à jure stabilitam, quod licet non dicat Sotus, mihi tamen consequenter videtur dicendum, quia jam est peccatum inobedientiae etiam in occulto contra sententiam excommunicationis. Nihilominus adhuc mihi videtur, quod poenae, quae sunt ipsamet excommunicatio, & ipso facto quod quis excommunicatur, incurrunt, non incurrunt in hoc casu, nisi in rei veritate valida sit sententia; quia si in re non est valida sententia: ergo neque excommunicatio, ergo neque poena quae est excommunicatio, & in hoc verum habet dictum Navarri & Cajetani, quod in exteriori foro ille talis reputabitur inhabilis, vel ad eligendum, vel ut eligatur. Et ita hanc sententiam docet etiam Turrian. *de cens. lib. 2. disp. 21. dub. 3.* & ne deseras videre Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 16. diff. 11. n. 7.* ubi sic ait: [Si el juez pone censura siguiendo opinion probable, ligará, aunque segun otra sentencia sea nula, y no puede el subdito hazer contra ella, aunque sea de opinion contraria.] Ita ille, quod est valde notandum à iudicibus laicis, quando excommunicantur ab Episcopis, licet pro se habeant opinionem probabilem.

Sup. hoc in
ref. 3. not.
p. 1. & in
eodem §.

RESOL. XXXI.

An excommunicatio liget, quando pro subdito adfit opinio probabilis in contrarium?

Et resolutio huius dubij multum pendet ex illa difficultate, an obedire debeat subditus Superiori praecipienti iuxta sententiam probabilem? Ex part. 9. tract. 9. & Misc. 4. Resol. 46. allas 45.

§. 1. NEGATIVAM sententiam nominatim contra me Sup. docet eruditissimus P. Stephanus Spinula *in Opuscul. de Elect. opin. disp. ultim. sect. 4. per totum.* Probat hanc sententiam ex cap. 1. de postulatione Praetoris, quem textum (ait) sic induco. Damnat Pontifex Episcopum Altrifiodorensis, qui in sua Diocesi non servaverat interdictum fulminatum à Legato Papae, licet se excusantem, quia non fuisset in sua Ecclesia promulgatum, quia nullam sufficientem excusationem adhibebat, sed omnia erant frivola, quae adducebantur; quia satis superque illius interdicti ad illum fama certa pervenerat: quin in sua Metropolitana Ecclesia tale interdictum fuerat promulgatum, & servatum. Ex quo subdit Pontifex: hinc liquido constat eum non posse excusari. Ergo à contrario, cum quis potest sufficienter excusari, non est damnandus, nec incurrit poenas violatae obedientiae, & censuræ Ecclesiasticae, quam non tenetur timere, quia illa non afficitur. In tantum enim Episcopus Altrifiodorensis dicitur debuisse servare interdictum, quia nullam excusationem sufficientem poterat asserere, quare non teneretur, & illo non afficeretur. Et quidem de hoc liquido constabat; unde tanquam reus violatae obedientiae, & non servatae, quae afficiatur, damnatur, & punitur in eo capite; ergo à contrario, qui excusationem habet sufficientem, non afficitur censura, nec illam tenetur servare, seu se gerere ut illa affectum.

2. Modò subsumo, sed in casu opinionis probabilis, & sufficiens excusatio datur, nec liquido constat, quem teneri, seu affici censuræ, & illa non afficitur.

3. Secundò: quia ignorantia invincibilis praecipi validi, & censuræ adnexae praecipto vere ligantis, excusatur à praecipto, & censura; sed in casu opinionis probabilis hinc & inde est ignorantia invincibilis, quod praeciptum liget, & censura sit valida: ergo tunc haec excusatur quemque ab obedientia praecipi, & incurfione censuræ. Major est evidens, quia est omnium iurium, & Doctorum axioma. Minor probatur. Tunc est ignorantia invincibilis rei, quando res ignoratur, nec quis potest, aut debet certiorari; sed quando concurrunt opiniones hinc, & inde probabiles, qui ignorat veritatem, ita ignorat, ut forte absolute non possit scire veritatem; quia absolute impossibilis est demonstratio, seu evidens cognitio rei: sane non debet aliud efficere, ut inveniat veritatem, cum in probabilis opinione tuto quiescat, nec debet ad ultraiora progredi, ergo tunc est ignorantia invincibilis, quae excusat ab omni poena, & ab omni culpa.

4. Tertiò: quia excommunicatio non incurritur sine contumacia, & inobedientia, quando Ecclesiae quis parere debet; sed quando utrinque sunt opiniones probabiles, eligens quaecumque non est contumax contra Ecclesiam, nec inobediens est, cum parere non teneatur, cum non sit certum tunc praeciptum obligare, sed hoc fit sub opinione positum: in quo casu quaelibet opinio in praxim deduci potest, nec ullum peccatum incurritur inobedientiae, & contumaciae, quae supponit in subdito debitum parandi: quod in subdito non est, quocumque in superiore non est jus certum praecipiendi, quale non est, cum sit probabilis opinio, quod non sit: ergo cum subditus non teneatur obedire, si non obediatur, nec inobediens, nec contumax est, & per consequens corrumpit etiam censura; tum quia haec non incurritur sine speciali contraventione, & violatione praecipi, cui certo parendum sit.

5. Et hic advertite, quod licet non sit sub opinione, an censura sit valida, necne, sed solum sit sub opinione, hinc, & inde vere probabilis, quod id, quod prohibet Superior,